

Beredskapsutvalget
for finansiell infrastruktur
(BFI)

Årsrapport 2013

Forord

En forutsetning for finansiell stabilitet er sikker elektronisk betalingsformidling og robuste systemer for betalinger mellom kunder, formidling av finansiering, avregning og oppgjør. Den finansielle infrastrukturen er basert på elektroniske løsninger i alle ledd i transaksjonskjeden og er avhengig av velfungerende grensesnitt mellom aktørene som deltar i denne. Operasjonell risiko omfatter svikt i den operasjonelle driften, utilsiktede hendelser eller tilsiktede angrep mot betalingstjenestene og kan representere trusler mot den finansielle infrastrukturen. Trusselbildet er dynamisk, og det er derfor en utfordring å sikre preventive tiltak mot de mest aktuelle områdene.

For å bidra til kunnskap om BFIs oppgaver og det arbeidet som utføres i regi av utvalget, utarbeides det en årlig rapport over virksomheten.

Her følger rapporten for virksomheten i BFI i 2013.

Oslo 31. mars 2014

Frank Robert Berg
Leder av BFI
Seksjonssjef
Seksjon for tilsyn med IT og betalingstjenester
Finanstilsynet

Sekretariatet for BFI
Finanstilsynet
Seksjon for tilsyn med IT og betalingstjenester
v/ tilsynsrådgiver Åshild Johnsen
Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo
Tlf.: 22939702/99293046

Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI)

Årsrapport 2013

1. Innledning

BFI ble opprettet gjennom vedtak i Norges Banks hovedstyre 11. oktober 2000 i forståelse med Finansdepartementet, Finanstilsynet og sentrale aktører i finansiell sektor. I henhold til mandatet har BFI følgende to hovedoppgaver:

- (i) Komme frem til og å koordinere tiltak for å forebygge og å løse krisesituasjoner og andre situasjoner som kan resultere i store forstyrrelser i den finansielle infrastruktur. I en krisesituasjon skal utvalget varsle og informere berørte aktører og myndigheter om hvilke problemer som har oppstått, hvilke konsekvenser problemene kan medføre og hvilke tiltak som settes i verk for å løse problemene.
- (ii) Forestå nødvendig koordinering av beredskapssaker innenfor finansiell sektor, herunder, på grunnlag av sivilt beredskapssystem, samordne utarbeidelse og iverksettelse av varslingsplaner og beredskapstiltak ved sikkerhetspolitiske kriser og krig.

BFI har som hovedoppgave å bidra til en best mulig samordning av beredskapsarbeidet mellom sentrale aktører i finansiell sektor, men erstatter ikke den enkelte institusjons selvstendige ansvar for beredskapen i egen virksomhet. BFIs medlemmer representerer en samlet faglig kompetanse på høyt nivå innen finansiell infrastruktur. BFI skal bruke denne kompetansen til å gi råd til myndigheter om hvordan ulike hendelser kan løses og hvordan følgekonskvenser kan minimaliseres.

Mandatet for BFI følger i vedlegg 1.

I henhold til mandatet har BFI etablert arbeidsrutiner for å varsle, koordinere og informere om krisesituasjoner i finansiell infrastruktur. I tillegg til arbeidsrutinene er det etablert en varslingsliste for BFI med kontaktopplysninger for alle personer som er knyttet til arbeidet i utvalget. Varslingslisten oppdateres løpende og sendes til alle medlemmer, varamedlemmer og observatører i BFI.

2. Representasjon

BFI er sammensatt av representanter fra ulike myndighetsorganer og sentrale aktører som brukere av og med operativt ansvar for finansiell infrastruktur. BFIs representanter er fordelt på 16 faste medlemmer, 8 direkte varamedlemmer og 8 observatører. Faste medlemmer har møteplikt, men kan bli representert med sitt direkte varamedlem ved nødvendig møteforfall. Observatører har møterett.

Sammensetningen av utvalgets medlemmer og observatører er et resultat av en avveining omkring hvordan finansiell stabilitet kan bli påvirket av hendelser. I de tilfeller BFI finner det nødvendig, vil utvalget også trekke på relevant kompetanse fra andre aktuelle aktører.

I 2013 var det ingen endringer blant de faste medlemmene. Det var utskiftning av to varamedlemmer.

En oversikt over sammensetningen av BFI pr. 31. desember 2013 følger i vedlegg 2.

3. Utvalgets arbeid i 2013

I 2013 gjennomførte BFI tre ordinære møter og en beredskapsøvelse.

Hendelsesrapportering til BFI

- Gjennomgang av hendelsesrapporter fra Finanstilsynet. Tilsynet gjør et hensiktsmessig uttrekk fra IKT-hendelsesrapporteringen til Finanstilsynet som grunnlag for rapportering av hendelser til BFI. Rapporten gjennomgås på BFI-møtene.
- Gjennomgang av hendelsesrapportering fra bankenes felles avregningssystem, Norwegian Interbank Clearing System (NICS). Rapporten gjennomgås på BFI-møtene.
- Gjennomgang av hendelsesrapportering fra Norges Banks oppgjørssystem (NBO). Rapporten gjennomgås på BFI-møtene.

Hendelsesrapportene sendes ut før BFI-møtene og gjelder normalt for perioden fra siste BFI-møte og opp til utsendelsesdato. Rapportene blir presentert på møtene av de ansvarlige organisasjonene. Øvrige deltakere i BFI gir i møtene eventuelle tilleggskommentarer om rapporterte hendelser og om hendelser som ikke fremkommer i de avtalte rapporteringene.

Hovedbildet var at stabiliteten på betalingssystemene i Norge i 2013 var tilfredsstillende. To alvorlige hendelser i 2013 rammet nettverket til sentrale leverandører til bankene. I begge hendelsene var feilen knyttet til en sentral komponent i inngangen til nettverket. Hendelsene rammet en rekke betalingstjenester. I tillegg til bankenes egen oppfølging av de berørte leverandørene, ba Finanstilsynet om at det ble satt i verk tiltak for å hindre at samme typen hendelser kan skje på nytt.

Det var god regularitet på avregnings- og oppgjørssystemene og kommunikasjonen mot det internasjonale betalingssystemet SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) og det internasjonale oppgjørssystemet CLS (Continuous Linked Settlement).

Det var en økning i svindelforsøk av typen phishing for å lure folk til å avgi sensitiv informasjon i 2013. Publikum mottok en mengde e-poster, angivelig fra finansforetak som VISA, Teller, Western Union, Nets, SpareBank 1, Danske Bank og andre. Ved å klikke på en lenke i disse e-postene, kunne datamaskinen bli infisert og dermed være sårbar for trojaner-angrep.

Tap i betalingstjenester, hvor phishing inngår som et ledd i angrepet, inngår i tapstallene både til betalingskortsvindel og nettbanksvindel. Til tross for økningen i phishing, var det ingen økning i tap på nettbanksvindel. Antall infiserte datamaskiner og tap på nettbank var derimot vesentlig lavere i 2013 enn i 2012. Tiltak fra bankenes side blant annet med å advare kundene, raskt stenge ned falske web-sider, fange opp svar og overvåke transaksjoner, var effektive. Det var imidlertid en stor økning i 2013 i tap på "card not present"-området og gjelder i hovedsak handel i nettbutikker med bruk av informasjon fra betalingskort. Dette er en trend som er på linje med resten av Europa.

Økningen i DDoS-angrep i 2012, fortsatte gjennom 2013. Men tiltakene både hos foretakene selv og hos internettleverandørene (ISP-ene) ble styrket, slik at til tross for flere angrep, påvirket angrepene i liten grad tilgjengeligheten.

Henvendelse fra Loomis om fritaksordning for ansatte

BFI behandlet en henvendelse fra Loomis om fritaksordning for ansatte. Loomis ivaretar kontanthåndtering for bankene på samme måte som NOKAS. BFI anbefalte at ansatte i Loomis må omfattes av Forsvarsdepartementets fritaksordning på samme måte som ansatte i NOKAS, og denne anbefalingen ble hensyntatt.

Rutine for varsling, problemhåndtering og informasjonsdeling

Et funn fra BFI-øvelsene i 2012 var at BFI manglet en dokumentert rutine for varsling, problemhåndtering og informasjonsdeling i en krisesituasjon. Denne rutinen ble laget i 2013 og godkjent på BFI-møtet 17.10.2013

Beredskapsarbeidet i BFI

Rapporten "Alternative betalingsmåter i en beredskapssituasjon" ble i 2013 fulgt opp gjennom et tematilsyn på beredskapsløsninger for innenlands betalingsformidling. Tilsynet ble gjennomført som et samarbeid mellom Finanstillsynet og Norges Bank.

I en beredskapssituasjon der den elektroniske betalingsformidlingen ikke fungerer, ser man for seg et beredskapsopplegg på tre nivåer:

- Nivå 1 omfatter de ordinære reserveløsningene som finansforetakene har etablert og som følger av kravene i IKT-forskriftens § 11 Driftsavbrudd og katastrofeberedskap. I en beredskapssituasjon blir dette vurdert som førstelinjeforsvaret.
- Nivå 2 omfatter de tiltakene som er etablert for å avhjelpe en alvorlig situasjon der førstelinjeforsvaret ikke er tilstrekkelig fordi deler av infrastrukturen er utilgjengelig.

- Nivå 3 omfatter tiltak i en situasjon der de to første forsvarslinjene ikke er tilstrekkelige fordi hele den finansielle infrastrukturen er utilgjengelig. Bruk av kontanter ble tidligere vurdert som det mest aktuelle betalingsalternativet i en situasjon som krever tiltak på nivå 3.

Tilsynet omfattet en stor bank, en mindre sparebank, en bank uten kontanthåndtering og NICS. Tilsynet er ikke avsluttet, og resultatet vil bli oppsummert i en samlet rapport.

BFI-øvelse i regi av Eika Gruppen 10.12.2013.

Eika Gruppen (Eika) påtok seg å lede en øvelse i BFI i 2013.

Eika beskrev et scenario som strakk seg over 6 dager delt inn i 6 del-scenarier. Stikkord for scenariet var manglende levering av transaksjoner til NICS, smitte-effekt til oppgjørsbank, lønnsdag i kommuner med Eika som hovedbankforbindelse og angrepsscenario med korrumperte data.

Scenariet var relevant og satte lys på viktige deler av felles finansiell infrastruktur både med hensyn til operasjonell risiko og motpartsrisiko i interaksjonen mellom bank, oppgjørsbank for nivå 2 banker og Norges Bank.

Funn fra øvelsen:

- Alle parter bør gjøre seg kjent med saksgangen/rutinene i en situasjon der en Eika-bank ber om å gjøre opp direkte i Norges Bank grunnet *a*) problemer i Eika banken eller *b*) problemer i oppgjørsbanken.
- I en situasjon som påvirker større deler av betalingstjenestene, og det er behov for en pressemelding fra bransje/myndigheter som oppsummerer situasjonen sett i et bredere perspektiv og rettet mot et bredere publikum, vil formell linjerapportering være gjeldende. BFIs oppgave er primært å koordinere og å gi råd til ledelsen Finanstilsynet, Norges Bank, eventuelt Finans Norge. Finanstilsynet og Norges Bank vil gi råd til Finansdepartementet. Den enkelte enhet vil ha et selvstendig ansvar for produksjon og publisering av pressemelding.

Funnene vil bli fulgt opp i 2014.

Øvrige temaer BFI ble orientert om i 2013:

Norges Bank presenterte årsrapport for Norges Banks Oppgjørssystem (NBO) for 2012. Det var fire brudd på Cap-grensen høsten 2012. Dette ble vurdert som akseptabelt.

Norges Bank presenterte Norges Banks årsrapport om betalingssystem for 2012.

Finanstilsynet presenterte hovedpunkter fra risiko- og sårbarhetsanalysen for 2012 (ROS-analyse) av finansnæringens bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

Finanstilsynet orienterte om at BankID er godkjent av Difi til bruk for autentisering og pålogging i offentlig portal sammen med MinID, Buypass og Commfides.

Morten Irgens, dekan ved Høgskolen i Gjøvik, informerte om nytt nasjonalt senter i cyber- og informasjonssikkerhet som vil etableres ved Høgskolen i Gjøvik med midler fra en lang rekke myndighetsinstanser og andre. Finanssektoren er invitert til å delta.

Finans Norge orienterte om at FinansCERT ble etablert i 2013 med tre personer ansatt. Enheten vil samarbeide tett med finansforetakene, NorCert og myndighetene.

Finanstilsynet informerte om endringer i Nets Norway AS (Nets) og tilsynets aktiviteter knyttet til dette.

Etter anmodning fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus, oppnevnte BFI representanter til Fylkesberedskapsrådet. Åshild Johnsen ble oppnevnt som representant og Rune Grundekjøn som vararepresentant til Fylkesberedskapsrådet, begge fra Finanstilsynet.

Vedlegg 1

Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI).

Mandat fastsatt av Norges Banks hovedstyre 11. oktober 2000 (oppdatert navneendring ved at Finanstilsynet overtok ledelse og sekretariat 01. juni 2010).

1. Beredskapsutvalg for finansiell infrastruktur har ansvaret for å komme frem til og koordinere tiltak for å forebygge og å løse krisesituasjoner og andre situasjoner som kan resultere i store forstyrrelser i den finansielle infrastruktur. Gjennomføringen av tiltakene vil baseres på at den enkelte deltaker har beslutningskompetanse på vegne av sin institusjon.
2. I en krisesituasjon skal utvalget varsle og informere berørte aktører og myndigheter om hvilke problemer som har oppstått, hvilke konsekvenser problemene kan medføre og hvilke tiltak som settes i verk for å løse problemene. Utvalget skal etablere nærmere rutiner for varsling, problemhåndtering og informasjonsformidling som skal gjelde i slike situasjoner.
3. Beredskapsutvalget skal forestå nødvendig koordinering av beredskapssaker innenfor finansiell sektor. Utvalget skal herunder, på grunnlag av Sivilt beredskapssystem, samordne utarbeidelse og iverksettelse av varslingsplaner og beredskapstiltak ved sikkerhetspolitiske kriser og krig.
4. Representasjonen i beredskapsutvalget skal tilpasses behovet for å løse den aktuelle krisesituasjon og samordne utarbeidelse av beredskapsplaner og iverksettelse av omleggingstiltak. Finanstilsynet skal ha ledelse og sekretariat for beredskapsutvalget og innkaller til møter i utvalget. Møter avholdes ved behov og minst to ganger hvert år. I tillegg til ordinære medlemmer og varamedlemmer fra myndighetsorganer og de sentrale aktørene i finansiell infrastruktur, kan utvalget knytte til seg observatører og kontaktpersoner fra andre aktører i finansiell infrastruktur, herunder representanter for telekommunikasjon og kraftforsyning.
5. Beredskapsutvalget erstatter ikke den enkelte institusjons selvstendige ansvar for beredskapen i egen virksomhet.
6. Mandatet for beredskapsutvalget fastsettes av Finanstilsynet i samråd med Finansdepartementet og sentrale aktører i finansiell infrastruktur.

Vedlegg 2

Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI). Medlemmer, varamedlemmer og observatører pr 31.12.2013.

Medlemmer

Frank Robert Berg, Finanstilsynet
Jon Berntsen, Evry ASA
Tor Johan Bjerkedal, Finans Norge
Anne Ekeren Bjone, Verdipapirsentralen ASA
Thorbjørn Danielsen, Eika Gruppen AS
Rune Grundekjøn, Finanstilsynet
Rolf Erik Gundersen, DNB ASA
Kjetil Heltne, Norges Bank
Ole-Jørgen Karlsen, Finanstilsynet
Kjetil Karsrud, Finanstilsynet
Bjørn-Arild Kydland, Nets Norway AS
Åshild Johnsen, Finanstilsynet
Knut Sandal, Norges Bank
Eldar Skjetne, SpareBank 1 Gruppen AS
Arnfinn Vik, Nordea Bank Norge ASA
Tone Aarland, Finanstilsynet

Varamedlemmer

Geir Bruflot, SpareBank 1 Gruppen AS
Asbjørn Enge, Eika Gruppen AS
Lars Erik Fjørtoft, Bankenes Standardiseringskontor
Kjetil Hammerø, Nordea Bank Norge ASA
Hasse Kristiansen, Nets Norway AS
Kåre Sandvik, DNB ASA
Håvard Thorstad, Oslo Clearing ASA
Eva Trasti, Evry ASA

Observatører

Geir Bjørge, Posten Norge AS
Jan-Georg Larsen, Telenor ASA
Per Broch Mathisen, Norges Fondsmeglerforbund
Lasse Ruud, Verdipapirfondenes Forening
Runar Langnes, Post- og Teletilsynet
Truls Sønsteby, Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Marius Østli, Finansdepartementet

Observatørplassen til Nasjonal Sikkerhetsmyndighet er ubesatt pr. 31.12.2013.